RBUP

Regionsenter for barn og unges psykiske helse Øst og Sør

Utvikling og utforskning:

Kulturbevisst arbeid med sped- og småbarnsfamilier

Silje B. Holter,

spesialrådgiver/ psykologspesialist

RBUP Øst og Sør

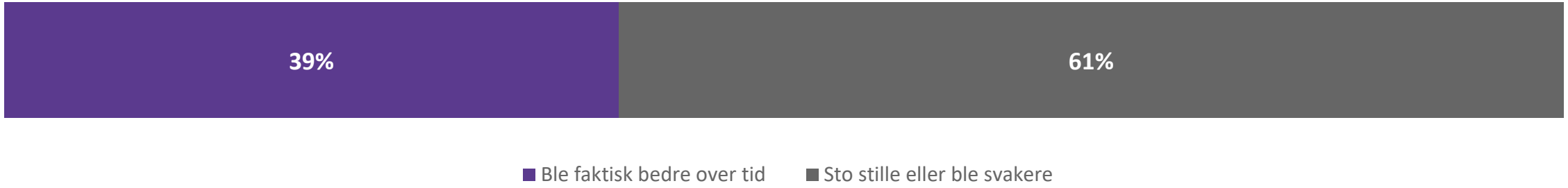
RBUP

Blokk 1: Aldri utlært

RBUP

Terapeuter blir ikke bedre bare av å praktisere lenger

Andel av terapeuter som faktisk bedret klientutfallet sitt

Gjennomsnittlig **endring i utfall var svakt negativ med erfaring** med stor spredning mellom terapeutene.
Erfaring alene ga ingen pålitelig forbedring — kun en firedel til en tredel av terapeutene ble faktisk bedre.
Kilde: Goldberg, et al (2016). Do psychotherapists improve with time and experience?

RBUP

Vi blir ikke bedre av oss selv

- Erfaring alene gir ikke vekst.
- Det gjør kun en vedvarende, reflektert oppmerksomhet på eget arbeid.

Rønnestad & Skovholt (2013), The Developing Practitioner

RBUP

Prematur lukning

- Å bestemme seg for fort for hva som er saken.
- Å lukke samtalen før det egentlig er en felles forståelse

RBUP

«Jeg var bedre forberedt på å snakke om sexlivet enn om svigermor og tro»

RBUP

I møte med en familie som er kulturelt annerledes deg, hva opplever du at er lettere/du er blitt bedre på, med erfaring?

Kan du kjenne igjen at du har «lukket» forståelsen din for tidlig, eller vært fristet til det?

Snakk sammen i par

RBUP

Sammen på vei: Likeverdige tjenester uansett bakgrunn

Familien er ekspert i eget liv tillater «terapeutisk posisjon», der hjelperen ikke har alle svar.

Familiens prosess er det som er i fokus

RBUP

Kulturelle utviklingsmodeller og norsk kultur

RBUP Regionsenter for barn og unges psykiske helse Øst og Sør

Kulturelle løsninger på universelle behov

Alle barn har samme grunnleggende, biologiske behov. Men løsningen på dem er kulturell.

Som familiesykepleiere er dere vitne til at barnet «blir» kulturelt

Hvilket «budskap» mottar barnet? (PAR-theory)

RBUP

Tenk på et barn, gjerne et du kjenner godt. Beskriv det med 5 ord.

«Dypt uimponert over hverandre»

- Nso-mødre og tyske mødre fikk se video av hverandres samspill.
- Begge grupper dømte den andre som dårlige mødre.
- «Vi vet mer om barn og er et mer opplyst samfunn» - rasjonalet er brukt og misbrukt i hundrevis av år.

Keller, Voelker & Yovsi (2005), Social Development, 14(1)

RBUP Regionsenter for barn og unges psykiske helse Øst og Sør

- WEIRD = Western, Educated, Industrialized, Rich, Democratic
- **Under 12 % av verdens befolkning**
- **Over 90 % av forskningen vår**

Henrich, Heine & Norenzayan (2010), Behavioral & Brain Sciences

RBUP

Det indre skiftet

- Ingen kan lenger fortelle oss hvem vi er.
- Vi må finne ut av det selv.
- Det krever spesifikke egenskaper og ferdigheter.

Giddens (1991) & Beck (1992); Taylor (1991)

RBUP

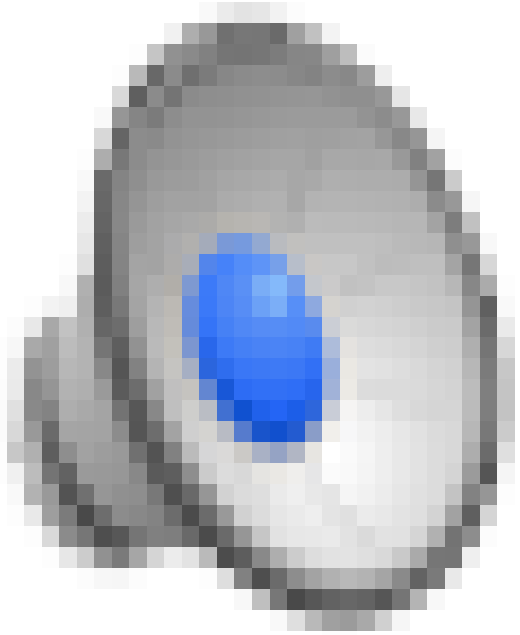
Regionsenter for barn og unges psykiske helse Øst og Sør

Når du observerer samspill mellom foreldre og barn — Hva er du opptatt av?

(Rop ut)

RBUP

RBUP

Hva la dere merke til?

RBUP

Kellers kulturelle utviklingsmodell

Grad av formell utdanning · **Husholdnings-størrelse** · **Nettverkstetthet** · **Subsistens- vs. markedsøkonomi**

Individualistisk · urban · markedsøkonomi — *Overgang / blandet* — *Kollektivistisk · rural · subsistensøkonomi*

Uavhengighetsmodellen

KONTEKST

- Høy formell utdanning
- Liten husholdning
- Lavt nettverkstetthet
- Markedsøkonomi

f.eks. Tyskland, USA

↓

FORELDREPRAKSIS

Ansikt-til-ansikt-kontakt, objektlek og respons på positive signaler

↓

UTVIKLINGSMÅL

Psykologisk autonomi

Det uavhengige, selvutviklende individet

Autonom-relasjonell modell

KONTEKST

- Moderat–høy utdanning
- Middels husholdning
- Middels nettverkstetthet
- Overgangsøkonomi

f.eks. Kina, Costa Rica, urbane India

↓

FORELDREPRAKSIS

Kombinerer autonomi- og relasjonsfremmende praksiser

↓

UTVIKLINGSMÅL

Autonom-relasjonelt selv

Selvstendig aktør innenfor et relasjonelt fellesskap

Avhengighetsmodellen

KONTEKST

- Lav formell utdanning
- Stor husholdning
- Høyt nettverkstetthet
- Subsistensøkonomi

f.eks. Nso-bønder (Kamerun), landsbyer i Gujarat

↓

FORELDREPRAKSIS

Kroppskontakt, kroppsstimulering og respons på negative signaler

↓

UTVIKLINGSMÅL

Hierarkisk relatert selv

Sosialt integrert medaktør

Kilde: Keller, H. (2007); Keller, H. et al. (2006). Cultural Models, Socialization Goals, and Parenting Ethnotheories. Journal of Cross-Cultural Psychology, 37(2).

RBUP

To foreldrestiler – klasse

Intensiv kultivering

Mål: utvikler og fremmer egne synspunkter

Praksis: organisert fritid, forhandling og diskusjon

Respons: barnet oppmuntres til å argumentere for seg selv

Naturlig utviklingsoppnåelse

Mål: finner sin plass, tilpasser seg

Praksis: barnet organiserer egen fritid, foreldre instruerer

Respons: sjelden forhandling, barnet stiller færre spørsmål

Lareau (2003), Unequal childhoods; Norske studier; Bendixsen & Danielsen (2018); Forsberg (2011); Stefansen (2008); Aarset & Sandbæk (2009); Friberg & Bjørnset (2019); Smette & Rosten (2019)

RBUP

Skalaøvelse

Gjensidighet/avhengighet — Selvstendighet/uavhengighet

Naturlig utviklingsoppnåelse — Intensiv kultivering

Skalaene finnes like mye innad i Norge som mellom land.

Plasser deg selv som (tenkt) omsorgsgiver.

RBUP

Smog i vurderinger

Hvis du heller mot selvstendighet og uavhengighet, er det risiko for at du:

- Overvurderer viktigheten av verbal respons og ansikt-til-ansikt-kontakt
- Tolker tett kroppskontakt/samsoving som «for tett»
- Tolker et barn som orienterer seg mot familien (fremfor å utforske alene) som usikkert

Hvis du heller mot intensiv kultivering, er det risiko for at du:

- Overvurderer forhandling og selvhevdelse som del av trygg relasjon
- Lydighet og stillhet = passivitet og «mangel»
- **Instruerende og «avhengig» foreldrestil ≠ utrygg tilknytning**

(Carlson & Harwood, 2003)

RBUP

Er tilknytningsbegrepet universelt gyldig?

- Ainsworths opprinnelige arbeid: Baltimore *og* Uganda; Blir barnet roet når det er stresset?
- **Tilknytning er observert og «bekreftet» på tvers av svært mange land og kulturer**. Sped - og småbarn trenger respons av omsorgsgiver, spesielt på **stressignaler**. Hva slags respons kan variere.
- Senere lagt til som **tegn på sensitivitet: varme · lek · verbal respons · læring ≠ universelt**

Ang universell gyldighet av tilknytning: Sagi-Schwartz, A., & van IJzendoorn, M. H. (2008). Cross-cultural patterns of attachment: Universal and contextual dimensions.

Ang. nye begrepers begrensede relevans, for en oppsummering; Dawson, 2018, South African Journal of Psychiatry

RBUP

Stress — ikke kultur

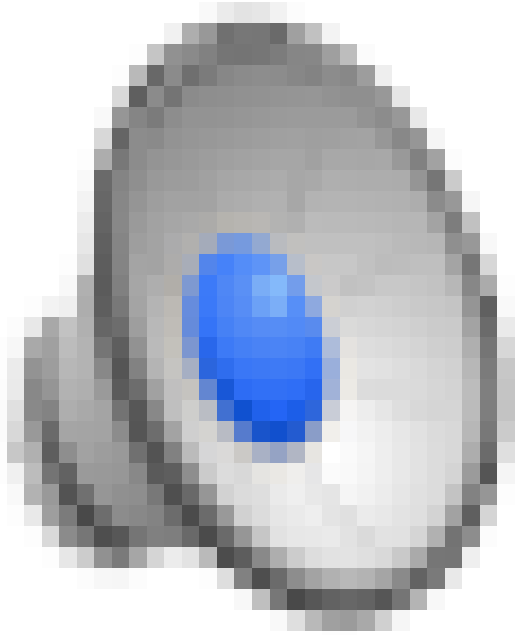
Minoritetsfamilier skårer lavere på sensitivitetsmål (27 studier)

Ikke kultur, men familiestress.

Mesman, van IJzendoorn & Bakermans-Kranenburg (2012), Child Development Perspectives, 6(3); Emmen et al. (2012) i *Attachment and Human Development*

RBUP

RBUP

Hva la dere merke til?

RBUP

Hvordan kan vi holde begge deler sant, samtidig?

Min forforståelse, fag og forskning er ikke universelle sannheter	OG	Barn med migrasjonsbakgrunn skal (også) vokse opp i det norske storsamfunnet

Endring er aldri uten kostnad. Hvilke foreldrepraksiser er verdt å «ta tak i», og hvilke ferdigheter kan heller utvikles gjennom dobbeltkompetanse som deltager i storsamfunnet?

RBUP

SEPARASJON	**INTEGRERING**	ASSIMILERING
beholder egen kultur, ingen kontakt med majoriteten	beholder egen kultur og tar til seg majoritetens kompetanse	gir slipp på egen kultur, går helt inn i majoriteten

Når familien selv velger. Ikke påtvunget.

RBUP

To og to

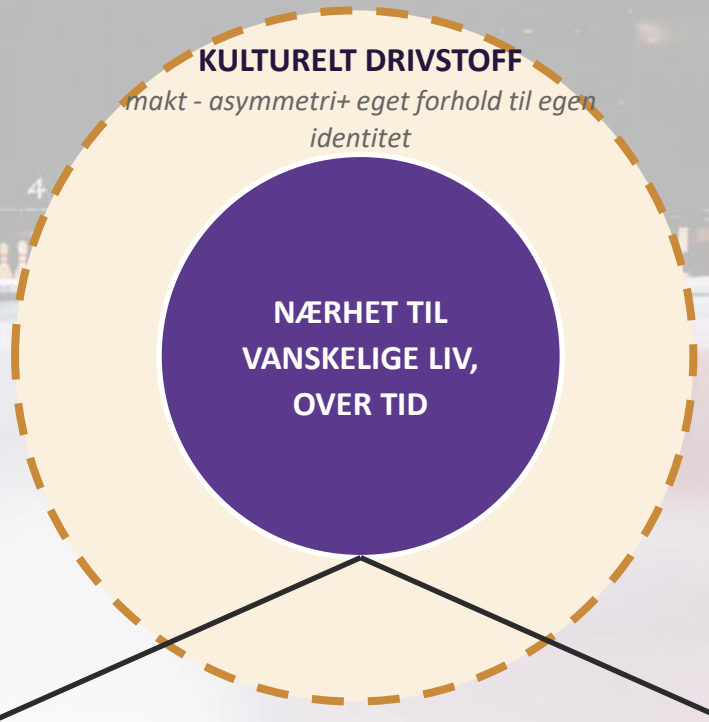
- Vi kan være fristet til å «installere» norske middelklasseverdier i alle familiene vi møter
- Fordeler?
- Risiko?
- Hvorfor er det umulig?
- Hvordan bygge «dobbeltkompetanse»?

RBUP

To fallgruver — og hva kultur gjør med dem

Distansering og overstrekk er en universell reaksjon på nærhet til vanskelige liv. Kulturell/etnisk forskjell er ikke det som skaper reaksjonen — den legger til drivstoff, og gir den et alibi.

DISTANSERING — skyve unna

Avvisning · Kultureksperten · Dom

Alibi: «de gjør jo bare ting annerledes der de kommer fra»

OVERSTREKK — smelte sammen

Lammende medlidenhet· Oss-og-dem-beskyttelse

Alibi: «jeg skal ikke mene noe om andres kultur»

RBUP

Distansering

Avvisning: avfeier at bakgrunn/kultur er relevant — «jeg behandler alle likt»

Kultureksperт: blir faglig opptatt av kulturen som tema for å slippe den konkrete samtalen

Dom: irritasjon/fordømmelse, kortere besøk, lavere bekymringsterskel

Overstrekk

Lammende medlidenhet: forklarer bort bekymring med «de har det jo tøft nok», unngår vanskene

Oss-og-dem-beskyttelse: utsetter bekymringsmelding/råd av frykt for å virke pågående eller fordomsfull

Dine familier

STEG 1 (individuelt, ca. 4 min): Tenk på 4–5 familier du følger opp nå. Bruk de ulike fallgruve-variantene til å vurdere hver familie for seg. Legger du merke til andre forhold (utenfor familiene) som bidrar til mer “grøftekjøring” for din del?

STEG 2 (individuelt, ca. 4 min): Se etter mønster: Hva trigger dette i meg? Hva er ytre kjennetegn ved familiene som trekker deg i én retning? Er det noe du kan gjøre for å endre forholdene utenfor familiene som bidrar til grøftekjøring, evt. Motvirke at forholdene bidrar til grøftekjøring?

STEG 3 (par, ca. 5 min): Del det dere ble opptatt av med sidemannen — du velger selv hvor personlig du vil være .

RBUP

13:57–14:03

Hva gjør vi med fallgruvene?

Å øve seg i kulturell ydmykhet.

1

Bruk egen reaksjon som informasjon "forpliktet til selvevaluering og selvkritikk"
En sterk følelse er viktig informasjon (ofte en grøft) å legge merke til det = bra tegn, ikke noe å unngå eller skjule

2

Navngi det for deg selv
«Hvilken av grøftene kjenner jeg på nå? Hva trigger det?»

3

Bli familiens student og med-utforsker
Spør fremfor å anta: «jeg legger merke til at ....Hva tenker du om det?»

4

Ta det opp i veiledning
reflekterende veiledning er allerede en del av modellen deres — bruk den!

RBUP Regionsenter for barn og unges psykiske helse Øst og Sør

Skriv for deg selv:

Neste gang jeg møter en familie der jeg kjenner et ubehag som kan handle om kulturell avstand, hva tenker og gjør jeg annerledes enn for en uke siden?

RBUP

Regionsenter for barn og unges psykiske helse Øst og Sør

Takk for i dag!

Silje B. Holter

psykologspesialist, RBUP Øst og Sør

